

**ПРОФЕСІЙНЕ СПРЯМУВАННЯ КУРСУ «ЕКОЛОГІЯ»
ДЛЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

В. О. Коваль

Чернігівський національний педагогічний університет
імені Т. Г. Шевченка

E-mail: kovalchernigov@gmail.com

Специфіка роботи вчителя початкової школи полягає в тому, що, на відміну від учителів-предметників, він працює в умовах багатопредметності й має навчати учнів комплексу навчальних дисциплін, визначених Типовим навчальним планом початкової школи, які реалізують освітні галузі Державного стандарту початкової загальної освіти. Відповідно, зростають і вимоги до сучасного вчителя. У проекті Стандарту вищої освіти для спеціальності 013 «Початкова освіта» визначені спеціальні (фахові) компетентності вчителя початкової школи, одна з яких науково-природознавча. Вона включає «здатність до застосування професійно профільованих природничо-наукових знань та практичних умінь і навичок, які є теоретичними основами побудови змісту природознавчого матеріалу відповідної освітньої галузі початкової освіти. Складниками цієї компетентності є: астрономічна, географічна, землезнавча, біологічна (ботанічна, зоологічна, анатомічна, фізіологічна), екологічна, валеологічна». Для формування природно-наукової компетенції у майбутніх вчителів початкової школи в університеті викладаються навчальні дисципліни, такі як: «Основи природознавства», «Анатомія і фізіологія дітей з основами генетики», «Методика навчання освітньої галузі «Природознавство»», «Екологія», «Основи валеології», спец. курс «Формування здорового способу життя молодших школярів». Розглянемо професійну спрямованість курсу «Екологія» для студентів факультету початкового навчання.

Навчальна дисципліна «Екологія» є нормативною у

Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі

підготовки бакалавра. Викладається для студентів на четвертому курсі в обсязі 72 годин (10 лекційних, 14 практичних та 48 годин самостійної роботи). Головна мета курсу – ознайомлення майбутніх вчителів початкової школи з глобальною екологічною кризою, проблемами раціонального природокористування, охорони природи і забезпечення екологічної безпеки. Цей навчальний предмет допоможе вчителю стати організатором екологічної освіти і виховання учнів, навчити їх любити природу, бережно відноситися до неї, раціонально використовувати її ресурси.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Екологія» є:

– формування світоглядних знань про основні тенденції взаємодії суспільства і природи на сучасному етапі, взаємозалежність діяльності людини й екології;

– розкриття основ природокористування, формування знань про традиції природокористування в Україні, основні положення міжнародної стратегії сталого розвитку;

– виховання розуміння сучасних екологічних проблем, усвідомлення їх важливості, актуальності і універсальності;

– виховання почуття відповідальності за стан довкілля, усвідомлення місця людини в природі, свідомості щодо необхідності дотримання природоохоронного законодавства;

– розвиток особистої відповідальності за стан довкілля на місцевому, регіональному рівні, вміння прогнозувати особисту діяльність та діяльність інших людей;

– розвиток системи інтелектуальних та практичних умінь і навичок, емоційних переживань стосовно вивчення, оцінювання та збереження природи рідного краю та власного здоров'я.

Аналіз Державного стандарту початкової загальної освіти [1], навчальної програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Природознавство» [2] та підручників «Природознавства» виявив тематику екологічного матеріалу, якому найбільше приділено уваги у навчанні молодших школярів. Розглянемо актуальні теми навчального предмету «Екологія» у фаховій підготовці майбутніх учителів початкової школи:

Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі

1) У темі «Геоекологія» ознайомити студентів з глобальними екологічними проблемами сучасності, причинами їх виникнення та перспективами вирішення.

2) На тему «Біоекологія» необхідно зосередити увагу студентів, тому що вона найбільше розкривається у шкільному курсі «Природознавство», особливо в 2-му класі. Загально відомо, що в основу екологічних знань покладено вивчення природних зв'язків, закономірності розвитку живих систем, взаємозалежність між об'єктами та явищами природи. Тому питання «Адаптація рослин і тварин до різних умов існування», «Життєві форми організмів», «Типи зв'язків у біоценозах», «Ланцюги живлення», які розглядаються на лекціях і практичних заняттях, є найбільш важливими у цій темі.

3) Для підготовки майбутніх вчителів початкової школи великого значення набуває тема «Охорона природи». Вона є наскрізною темою шкільного предмета «Природознавство». Студенти повинні засвоїти основну термінологію, знати різницю між заповідником, заказником та Національним парком; ознайомитись з загальними заходами, щодо збереження географічних оболонки та біологічного різноманіття; познайомитись з рослинами і тваринами занесеними до Червоної книги України.

4) Одним з найважливіших питань навчального курсу «Екологія» – є «Екологічне виховання молодших школярів». Розглядаючи різні технології та методи екологічного виховання необхідно акцентувати увагу студентів на дослідницькому методі; розробці творчих завдань, екологічних акцій та проектів для учнів початкової школи.

5) Актуальною темою є «Екологія людини». В цій темі необхідно зосередитись на чинниках формування здоров'я дітей, і в першу чергу на способі життя, який включає: правильне харчування, дотримання режиму праці і відпочинку, профілактиці хвороб та шкідливим звичкам; окремо визначити безпеку дітей у школі, стосовно впливу антропогенного фактору на молодшого школяра та його наслідки.

6) Одним зі специфічних принципів викладання шкільного

Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі

предмету «Природознавства» є красназавчий принцип, який передбачає систематичне вивчення свого краю: природи, культури та традицій людей у тій місцевості, де живе дитина. Ефективність використання красназавчого матеріалу на уроках в початковій школі значною мірою залежить від знань вчителя та вміння використовувати його. Необхідно наголосити, що в усіх темах курсу «Екологія» повинен реалізуватись цей принцип.

Таким чином, підготовка вчителів початкових класів у вищих педагогічних закладах спрямована на забезпечення загальноосвітньої школи якісними педагогічними кадрами. Курс «Екологія» повинен бути не тільки ознайомлювальним і надавати загальні екологічні знання, але і професійно спрямованим на майбутню професію педагога.

Література

1. *Державний стандарт початкової загальної освіти* [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://mon.gov.ua/content/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0/derj-standart-pochatk-new.pdf>
2. *Природознавство*. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1-4 класи [Електронний ресурс]. – : Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>